

مقدمه‌ای بر

مشاوره و روان درمانی

ویرایش چهارم

سال ۱۳۸۵

تألیف

دکتر سید احمد احمدی

دانشگاه اصفهان

سرشناسه	احمدی، احمد، ۱۳۲۲ -
عنوان و پدیدآور	مقدمه ای بر مشاوره و روان درمانی / تالیف احمد احمدی
وضعیت ویراست	[ویراست ۴]
مشخصات نشر	اصفهان: دانشگاه اصفهان، ۱۳۸۵.
مشخصات ظاهری	و، ۲۱۲ ص: مصور، جدول، نمودار.
فروست	انتشارات دانشگاه اصفهان: ۴۲۳.
شابک	964-8658-37-4:
یادداشت	فیبا
موضوع	روان درمانی
موضوع	مشاوره
شناسه افزوده	دانشگاه اصفهان
رده بندی کنگره	۱۳۸۵: ۳۷ الف / RC۴۸۰
رده بندی دیویی	۶۱۶/۸۹۱۴:
شماره کتابخانه ملی	۲۳۰۲۰ - ۸۵م

انتشارات دانشگاه اصفهان

نام کتاب:	مقدمه ای بر مشاوره و روان درمانی
مؤلف:	دکتر سید احمد احمدی
ناشر:	دانشگاه اصفهان
نوبت چاپ:	چاپ ششم، ویرایش چهارم، آبان ۱۳۸۵
شمارگان:	۱۰۰۰ نسخه
تعداد صفحات:	۲۲۴
لیتوگرافی، چاپ و صحافی:	چاپخانه دانشگاه اصفهان
ناظر فنی:	انتشارات دانشگاه اصفهان
شابک:	۹۶۴-۸۶۵۸-۳۷-۴

مراکز فروش کتاب:

دانشگاه اصفهان - خیابان دانشگاه - درب شمالی - کتابفروشی دانشگاه اصفهان
 تلفن: ۰۳۱۱-۷۹۳۲۰۶۸ - دور نگار: ۷۹۳۲۱۷۷-۰۳۱۱
 تهران - خیابان انقلاب - کارگر جنوبی - خیابان وحید نظری - بین ۱۲ فروردین و فخر رازی
 پلاک ۲۶۲ تلفن: ۰۹۲۱۸-۶۶۴۰ و ۰۱۷۴۵-۶۶۴۰

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
الف.....	فهرست مطالب
د.....	مقدمه
۱.....	فصل اول : تاریخچه مشاوره و روان درمانی
۸.....	مشاوره و روان درمانی در ایران
۱۹.....	فصل دوم : تعریف و اهداف مشاوره و روان درمانی
۲۰.....	تعریف مشاوره
۲۲.....	تعریف روان درمانی
۲۴.....	اهداف مشاوره و روان درمانی
۲۸.....	هدایت و مشاوره در اسلام
۳۳.....	فصل سوم : رابطه یاورانه
۳۴.....	رابطه باز و پنهان
۳۶.....	اعتماد و شرایط آن
۴۰.....	ابعاد شخصیتی مشاور و مراجع و اثر آنها در رابطه یاورانه
۴۱.....	نیازها
۴۵.....	نظام ارزشها
۴۷.....	برداشت از خویشتن
۵۱.....	فصل چهارم : شناخت مشکل مراجع
۵۱.....	عوامل مربوط به مراحل رشد مراجع
۵۹.....	عوامل مربوط به محیط زندگی مراجع
۶۲.....	عوامل مربوط به برداشت مراجع

۶۵	فصل پنجم : اشکالات ناشی از تغییرات اجتماعی
۶۷	تغیر در نظام ارزشی جامعه
۶۸	تغیر اقتصادی
۶۹	تغیر در جمعیت
۷۰	تغیر در زندگی خانوادگی
۷۱	تغیر در نظام آموزشی
۷۳	فصل ششم : مهارت‌های اولیه مصاحبه مشاوره‌ای
۷۳	مهارت‌های آغاز و شروع مصاحبه
۷۸	مهارت‌های گوش دادن
۸۳	مهارت‌های درگیر شدن
۸۷	مهارت‌های جهت دادن
۹۱	فصل هفتم : ارزیابی مشکلات رفتاری مراجع
۹۱	روش‌های ارزیابی رفتار
۹۲	مشاهده
۹۴	گزارش شخصی
۹۵	آزمون‌های روانشناختی
۹۹	تنظیم شرح حال
۱۰۳	فصل هشتم : روش‌های برخورد با مشکل مراجع
۱۰۶	روش ترکیبی مشاوره
۱۰۷	مرحله آگاه نمودن مراجع
۱۰۸	روش شخص مدار
۱۱۱	روش گشتالت درمانی
۱۱۶	مرحله تغییر برداشت و شناخت مراجع
۱۱۶	روش منطقی - عاطفی - رفتاری
۱۲۲	روش شناخت درمانی
۱۲۶	روش تحلیل رفتار متقابل
۱۳۸	مرحله تغییر دادن رفتار
۱۳۹	اصول زیربنایی تغییر رفتار
۱۴۰	شرطی کلاسیک
۱۴۱	شرطی وسیله‌ای

۱۴۳	تقویت
۱۴۴	برنامه تقویت
۱۴۵	شرطی خلافی
۱۵۰	روش حل مسئله
۱۵۴	مرحله معنا بخشیدن به زندگی
۱۵۴	روش واقعیت درمانی
۱۵۶	روش معنا درمانی

فصل نهم : نقش مشورتی مشاور

۱۶۰	مشورت با والدین
۱۶۱	مشورت با معلمین
۱۶۵	مشورت با مدیران مؤسسات

فصل دهم : مشاور گروهی

۱۶۷	اهداف مشاوره گروهی
۱۷۰	مراحل کار در مشاوره گروهی

فصل یازدهم : مشاوره خانوادگی

۱۷۵	نظام و ساخت اجتماعی خانوادگی
۱۷۹	روشهای مشاوره خانوادگی
۱۸۴	دامنه فعالیت مشاوره خانوادگی

فصل دوازدهم : اخلاق حرفه‌ای در مشاوره

۱۸۷	صلاحیت حرفه‌ای مشاور
۱۸۹	مسئولیت مشاور

منابع

۱۹۳	واژه‌نامه
۱۹۹	فهرست موضوعی
۲۰۵	

مقدمه

به جرات می‌توان گفت که در طول تاریخ نوعی رای‌زنی، مشاوره و درمان روانی وجود داشته است. برای مردم مسائل و مشکلات رفتاری، هرچند ابتدایی و ساده، پیش می‌آمده است. آنان از کسانی که بزرگ خانواده، ریش سفید طائفه، روحانی محل یا طیب قوم بودند کمک می‌طلبیدند. گرچه نوع کمک در جوامع مختلف متفاوت بوده است، ولی نوعی رابطه یا ورانه وجود داشته است. افرادی که صلاحیت داشتند طرف مشورت قرار می‌گرفتند. این افراد به حرف مراجعان گوش می‌دادند و راهنمایی‌هایی می‌نمودند.

امروزه مشکلات رفتاری انسانها پیچیده‌تر و متنوع‌تر شده است و متخصصینی را می‌طلبد که در حرفه‌های یا ورانه از قبیل روان‌پزشکی، مددکاری، روان‌درمانی و مشاوره تبحر کافی داشته باشند و بتوانند فرد را در شناخت و حل مشکل خویش یاری دهند. فرآیند روان‌درمانی و مشاوره، بیانگر این واقعیت است که تلاش حرفه‌ای و علمی برای شناخت و کمک به حل مشکلات رفتاری آدمیان در جریان است. درمانگران و مشاوران با صرف وقت و استفاده از تجارب علمی و مهارت‌های عملی خود به بررسی و شناخت مشکلات می‌پردازند و راه‌حلهایی برای مقابله با آنها ارائه می‌دهند.

روان‌پزشکی علمی بیشتر به درمان دارویی توجه دارد و اغلب به تعامل فرآیندهای روانی و بدنی توجه ندارد و بر پی‌آمدهای بیماریها، که عبارت از عواطف مخرب و از بین رفتن احترام شخصی و بی‌زاری از زندگی است تأکید نمی‌کند. حساس نبودن روان‌پزشکی علمی به اثرات مخرب عواطف ناسازگار، بیماران را سردرگم می‌نماید و متأسفانه گاهی به ملاقات افرادی ناوارد می‌روند. بیماران به این دلیل نزد افراد ناوارد و غیرمتخصص می‌روند که فکر می‌کنند این افراد می‌توانند درمانی برای دردهای عاطفی آنان بیابند.

روان درمانگران و مشاورانی که به درمان غیر دارویی توجه دارند، بیماری را به صورت اختلال در کل شخصیت فرد می‌بینند و معتقدند که بیماری نه تنها بدن، بلکه همه شخصیت فرد را فرا می‌گیرد و بر تصور بیمار از خویش و بر روابط او با دیگران تأثیر می‌گذارد. این دسته به رابطه بیمار و درمانگر اهمیت فراوان می‌دهند. در مداوای مذهبی نیز به رابطه بدن و روان و به مبداء و مقصد انسان و معنای وجود و زندگی توجه خاصی مبذول می‌گردد. بررسی روشهای مداوای مذهبی در جوامع مختلف، بیانگر تعامل نزدیک مسائل عقیدتی و حالات عاطفی و مبین رابطه نزدیک روان و بدن است.

درمانگران و مشاوران، تلاش می‌کنند تا رابطه‌ای توأم با اعتماد با مراجع ایجاد کنند. در این رابطه کل شخصیت مراجع را در نظر می‌گیرند. مشاوران انسان را از یک بعد نمی‌نگرند و تمام ابعاد وجودی وی را در نظر دارند. آنان به مراجع کمک می‌کنند تا توان بالقوه خود را بشناسد و با امکانات محیطی آشنا شود و در جهت کمال خود پیش رود و زندگی پربارتری داشته باشد.

در این کتاب روان درمانی و مشاوره به جای یکدیگر بکار رفته است. اصولاً مشاوره و روان درمانی از نظر نوع رابطه و روش کار و نظریه‌های مورد استفاده یکسان است. فصول اولیه کتاب به تاریخچه، تعریف و اهداف مشاوره و روان درمانی خواهد پرداخت و سیر تاریخی این دو را در ایران به اختصار بیان خواهد کرد. رابطه یاورانه و ماهیت آن و بررسی مشکلات مراجع در فصول بعد خواهد آمد. آنگاه مصاحبه مشاوره‌ای و نحوه ارزیابی مشکلات رفتاری مراجع بررسی خواهد شد. روشهای برخورد با مشکلات مراجع که شامل بحثی ترکیبی و متناسب با جامعه ایران است به دنبال می‌آید. سپس مشورت همراه با مشاوره گروهی و مشاوره خانوادگی بررسی می‌شود. سعی شده است تا مطالب کتاب روان پزشکان، مددکاران اجتماعی، روان پرستاران، روان درمانگران، مشاوران و کسانی را که به حرفه یاورانه اشتغال دارند با مفاهیم اساسی و اصول و روشهای اولیه مشاوره و روان درمانی آشنا سازد.

همانطور که از نام کتاب برمی آید مطالب مطرح شده جنبه مقدماتی و آشنایی با مشاوره و روان‌درمانی دارد. بحث جامع در این مورد مستلزم تدوین کتابهای مفصل‌تر است. امید است روزی توفیق خداوندی شامل شود و هر موضوع به تفصیل مورد بحث قرار گیرد و حق طلب ادا گردد. این چهارمین بار است که در مطالب این کتاب تجدید نظر شده و اصلاحات و اضافات در آن درج گردیده است.

بر خود لازم می‌دانم که از شورای انتشارات دانشگاه اصفهان برای تأیید تجدید نظر در این کتاب و تصویب چاپ آن قدردانی نمایم. همچنین از خانم بدری صمدانی برای تایپ کامپیوتری و از مسئولین چاپخانه دانشگاه برای خدمات چاپ تشکر کنم.